

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D110200 – Общественное здравоохранение

Кузиева Гульмира Дильмуратовна

«Научное обоснование модели всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической медицинской помощи»

Актуальность. Модели организации амбулаторно- поликлинической помощи многообразны и нацелены на решение единой задачи - улучшение качества здоровья населения на основе достижения необходимой доступности к профилактическим, диагностическим и лечебным услугам, оказываемым в первичном звене здравоохранения. Темпы медицинского самосознания, всевозрастающие требования населения к доступности и качеству амбулаторно-поликлинических услуг, увеличиваются быстрее, чем инфраструктурные и медико- технологические изменения в организациях первичного звена здравоохранения. Переход на международные стандарты проектирования, строительства и оснащения амбулаторно- поликлинических организаций входит в противоречие с действующей нормативной базой по труду, заработной плате, с увеличивающимися фактическими нагрузками на медицинский персонал.

В результате нарушается преемственность и обратная связь в самой системе амбулаторно- поликлинической помощи, на стадиях ее взаимодействия с больничными и специализированными организациями здравоохранения, растет неудовлетворенность населения качеством оказываемых медицинских услуг.

Новые тренды в медицинском самосознании населения предопределяют его новые требования к доступности, перечню и качеству амбулаторно-поликлинических услуг.

Цель исследования заключается в разработке и апробации модели всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи, обеспечивающей укрепление и сохранение здоровья населения.

Задачи исследования:

1. Изучить и обобщить международный и отечественный опыт моделирования всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи населению.

2. Дать оценку действующей модели организации амбулаторно-поликлинической помощи с позиции интегрированности и преемственности оказания медицинской помощи населению.

3. Определить потребности населения в основных услугах амбулаторно-поликлинической помощи и провести оценку удовлетворенности качеством предоставляемой помощи.

4. Провести организационно- функциональное моделирование

всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи населению с определением принципов, разработкой технологии и критерии оценки при формировании всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи населению.

5. Оценить результативность апробации разработанной модели всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи населению в условиях города.

Объекты исследования: население, прикрепленное к амбулаторно-поликлиническим организациям города Алматы и Алматинской области; городские поликлиники города Алматы №7 и №17; поликлиники Жамбылского и Саркандского районов Алматинской области; амбулаторно- поликлинические организации Бостандыкского района города Алматы и стационары, оказывающие кардиологическую помощь прикрепленному населению Бостандыкского района города Алматы.

Предмет исследования: методология организации амбулаторно-поликлинической помощи населению.

Методы исследования: информационно- аналитический метод, социологический метод, статистические методы, метод организационно-функционального моделирования, метод экспертизы оценок.

Научная новизна: определены основные потребности населения при получении амбулаторно - поликлинической помощи: нивелирование стресса и получение полной необходимой медицинской информации при обращении в амбулаторно- поликлиническую организацию, доброжелательная и благоприятная обстановка и удобства при получении медицинской помощи, сокращение времени, затрачиваемого на получение медицинской помощи, получение полного спектра эффективной медицинской помощи высокого качества в кратчайшие сроки; впервые в общественном здравоохранении научно- обоснована и разработана модель всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи населению, с учетом потребности населения в медицинских услугах, направленная на улучшение качества оказания медицинской помощи населению и включающая принципы пациенториентированности, интегрированности, преемственности организаций здравоохранения и направленность на конечный результат; предложена система мониторинга в условиях использования всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи и дана оценка результативности апробации разработанной модели всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи населению.

Теоретическая и практическая значимость. Теория общественного здравоохранения Республики Казахстан обогащена знаниями о современных системообразующих факторах, влияющих на качество амбулаторно-поликлинической помощи (доступность, востребованность, отзывчивость, медицинская грамотность, вовлеченность, адекватность), процессах внутренней и внешней интеграции амбулаторно- поликлинических и больничных организаций, методологии формирования инфраструктуры всеобъемлющей амбулаторно- поликлинической помощи, методических подходах к

индикативной оценке результатов внедрения всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи. При этом, для практического здравоохранения Республики Казахстан предложены следующие инновационные технологии: методика планирования и реализации организационно-технологических мероприятий, обеспечивающих переход от существующей модели деятельности к работе в условиях всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи населению, инструмент по оказанию интегрированной медицинской помощи для формирования инфраструктуры реализации модели всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи населению; комплекс индикаторов системы мониторинга за изменениями, происходящими в условиях использования модели всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи населению.

Положения, выносимые на защиту:

1. В условиях возрастания потребности населения в получении качественной медицинской помощи, действующая модель амбулаторно-поликлинической помощи нуждается в структурно-функциональной реорганизации на основе использования международных стандартов и соответствия потребности населения в медицинской помощи.

2. Модель всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи основана на потребности населения в получении качественной медицинской помощи и позволяет реализовать основные принципы государственной программы, направленной на усиление профилактической деятельности медицинских организаций, и, в конечном итоге, повлияет на укрепление и сохранение здоровья населения.

3. Мониторинг изменений, происходящих в условиях использования всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи, позволяет оценить снижение уровня экстренной госпитализации пациентов, увеличение их ранней обращаемости, улучшение процессов внутренней и внешней интеграции амбулаторно-поликлинической организации, обеспечение солидарной ответственности населения за свое здоровье; оценка медицинской эффективности модели всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи должна осуществляться по степени вовлеченности персонала и пациентов в процесс преобразований, по результатам внутренней и внешней интеграции, по степени достижения позитивных изменений в качестве здоровья прикрепленного населения.

Публикации. По теме диссертационного исследования опубликовано 19 научных работ, в том числе 1 статья в международном научном издании, входящем в базу данных компании Scopus, 6 статей в изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, 8 публикаций в сборниках международных конференций, 1 монография.

Внедрение результатов исследования: разработаны и получены свидетельства о государственной регистрации прав на объекты авторского права на научные произведения “Модель всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи”, “Модель всеобъемлющей медицинской помощи

(на примере здравоохранения города Алматы)”, “Модель университетской клиники”; получены акты внедрения результатов научно-исследовательской работы в практическое здравоохранение на темы: “Модель всеобъемлющей амбулаторно-поликлинической помощи”, «Модель всеобъемлющей медицинской помощи», «Карта интегрированного ведения кардиологического больного».

Кузиева Гульмира Дильмуратовна

6D110200 – Қоғамдық денсаулық сақтау мамандығы бойынша философия докторы дәрежесін (PhD) алуға арналған диссертацияның

АННОТАЦИЯСЫ

«Тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық медициналық көмектің үлгісін ғылыми негіздеу»

Зерттеудің өзектілігі. Амбулаторлық-емханалық көмекті ұйымдастырудың үлгілері әртүрлі және бірыңғай міндеттерді шешуге бағытталған, яғни, денсаулық сақтаудың алғы сатысында көрсетілетін алдын-алу, диагностика және емдеу қызметтеріне тиісті қол жетімділікке жету арқылы халықтың денсаулығының сапасын арттыру болып табылады.

Медициналық хабардарлықтың қарқыны, халықтың амбулаторлық-емханалық қызметтердің қол жетімділігі мен сапасына деген сұранысының артуы алғашқы медициналық-санитарлық көмек ұйымдарының инфракұрылымы мен медициналық және технологиялық өзгерістеріне қарағанда жылдам артып келеді.

Амбулаторлық клиникадарды жобалау, салу және жабдықтау бойынша халықаралық стандарттарға көшу еңбек, жалақы және медицина қызметкерлеріне жүктемені көтеру үшін қолданыстағы нормативтік-құқықтық базамен қайшы келеді.

Нәтижесінде, амбулаторлық емдеу жүйесіндегі үздіксіздік пен кері байланыс бұзылады, ауруханалық және мамандандырылған медициналық ұйымдармен өзара әрекеттесу кезеңдерінде, халықтың медициналық қызметтердің сапасына қанағаттанбауы артуда.

Халықтың медициналық санасындағы жаңа үрдістер амбулаторлық-емханалық қызметтердің қолжетімділігі, тізімі және сапасына қойылатын жаңа талаптарды анықтайды.

Зерттеу мақсаты халықтың денсаулығын нығайтуды және сақтауды қамтамасыз ететін, тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық көмектің үлгісін өзірлеу және аprobациялау болып табылады.

Зерттеудің міндеттері:

1. Халыққа тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық көмек көрсетуді үлгілеудің халықаралық және отандық тәжірибесін зерттеу және жинақтау

2. Халыққа көрсетілетін көмектің біріктірілуі мен үздіксіздігі тұрғысынан амбулаторлық-емханалық көмекті ұйымдастырудың қолданыстағы үлгісін бағалау.

3. Халықтың амбулаторлық-емханалық көмектің негізгі қызметтеріне қатысты қажеттіліктерін анықтау және көрсетілген көмек сапасына қанағаттанушылығын бағалау.

4. Халыққа тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық көмекті қалыптастыру кезінде қағидаттарды, технологияларды әзірлеу және бағалау критерийлерін анықтау арқылы, тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық көмекке ұйымдастырушылық-функциональдық үлгілеу жүргізу

5. Қала жағдайында халыққа көрсетілетін тұтас қамтушы амбулаторлық-емханалық көмек үлгісін апробациялаудың нәтижелігін бағалау.

Зерттеудің обьектілері: Алматы қаласы мен Алматы облысының амбулаториялық емханаларына қосылған халық; №7 және №17 қалалық емханалар; Алматы облысы Жамбыл және Сарқанд аудандарының емханалары; Алматы қаласы Бостандық ауданының амбулаториялық емханалары мен Алматы қаласының Бостандық ауданының тұрғындарына кардиологиялық көмек көрсететін аурұханалар.

Зерттеу пәні: халыққа амбулаториялық-емханалық көмек ұйымдастыру әдістемесі.

Зерттеу әдістері: ақпараттық-талдау әдісі, социологиялық әдіс, статистикалық әдістер, ұйымдастыру-функциональдық үлгілеу әдісі, сараптамалық бағалау әдісі.

Ғылыми жаңалығы: амбулаторлық-емханалық көмекті алу кезінде халықтың негізгі қажеттіліктерін: күйзелістен айрылту және амбулаторлық-емханалық ұйымдарда толық керекті медициналық ақпаратты алу; медициналық ақпаратты алу кезінде қолайлы жағдайды және пациентке ынғайлы болуын камтамасыз ету; қысқа мерзімде тиімді жоғары сапалы медициналық көмектің толық спектрін алу; тұнғыш рет қоғамдық денсаулық сақтау ғылымына негізделген, халықтың қажеттіліктерін ескере отырып, медициналық көмектің сапасын және науқасты бағдарлауға арналған қағидаттарын, денсаулық сақтау ұйымдарының біріктірілуін және сабактастырын жетілдіруге бағытталған жан-жақты амбулаторлық-емханалық көмектегі денсаулық сақтау қызметтеріне, халықтың жан-жақты амбулаторлық-емханалық көмек үлгісін және қорытынды нәтижесін әзірлеу; ұсынылған мониторингтегі кешенді амбулаторлық-емханалық көмекті пайдалану жағдайындағы жүйесі және моделі әзіrlenіп қойылған кешенді амбулаторлық-емханалық көмекті тестілеуде тиімділігін бағалау

Теориялық және тәжірибелі маңыздылығы. Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау теориясы амбулаторлық-емханалық көмекке (қол жетімділік, өзектілігі, ден қою, медициналық сауаттылық, жеткіліктілік), дәрігерлік амбулатория және аурұханалық ұйымдар ішкі және сыртқы интеграция үрдістерін, құрылым инфрақұрылымын әдіснамасы сапасына әсер ететін жаңа негізгі факторлардың туралы жаңа білім байытылған кешенді амбулаториялық-емханалық көмек, индикативтік нәтижелерін іске асырылуын бағалау үшін әдістемелік тәсілдер кешенді амбулаторлық-емханалық көмек.

Осылайша, Қазақстан Республикасы тәжірибелі денсаулық сақтау үшін келесі инновациялық технологияларды ұсынды: жоспарлау және ұйымдастыру-техникалық іс-шараларды жүзеге асыру әдістері халыққа жан-жақты амбулаторлық-емханалық көмекке қатысты қолданыстағы бизнес үлгісіне көшу

қамтамасыз ету үшін, инфракұрылымдық іске асыру үлгісін қалыптастырудың кешенді көмек көрсетуге құралы ретінде халықтың жан-жақты амбулаторлық-емханалық көмек алуын; индикаторлар жүйесін мониторинг кешенді өзгерістер, кешенді амбулаторлық-емханалық көмектің үлгісін пайдалану жағдайында өтуге бағыт беру.

Қорғауға шығарылған жағдайлар:

1. Халықтың сапалы медициналық көмекке деген сұранысының артуы амбулаторлық-емханалық көмек көрсетудің қазіргі үлгісін халықаралық стандарттарға сүйене отырып және халықтың медициналық көмекке деген қажеттілігін ескере отырып, құрылымдық және функционалдық қайта құруды қажет етеді.

2. Амбулаторлық-емханалық көмек көрсетудің үлгісі халықтың сапалы медициналық көмекке мұқтаждығына негізделген және медициналық ұйымдардың профилактикалық қызметін күшейтуге бағытталған мемлекеттік бағдарламаның негізгі қағидаларын іске асыруға мүмкіндік береді және сайып келгенде, халықтың денсаулығын нығайтуға және сақтауға әсер етеді.

3. Амбулаторлық-емханалық ұйымдардың ішкі және сыртқы интеграциялық үдерістерді жетілдіру, науқастарға төтенше жатқызууды азайтуды, олардың ерте қабылдауын ұлғайтып бағалауға, кешенді амбулаторлық-емханалық көмекті пайдалану жағдайында өзгерістер мониторингтің өз денсаулығы үшін ортақ жауапкершілікті халықты қамтамасыз ету; амбулаторлық-емханалық көмек көрсету үлгісінің медициналық тиімділігін бағалау қызметкерлерді және пациенттерді трансформациялау процесіне тарту деңгейімен, ішкі және сыртқы интеграция нәтижесіне тіркелген халықтың денсаулығының сапасына оң өзгерістерге кол жеткізу дәрежесіне қарай.

Жариялышындар. Диссертация тақырыбы бойынша 19 ғылыми мақала жарияланды, соның ішінде Scopus деректер базасына енгізілген халықаралық ғылыми басылымдарда 1 мақала, ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда 6 мақала, халықаралық конференциялар жинағынан 8 ғылыми жарияланым және 1 монография жарияланды.

Зерттеу нәтижелерін енгізу: әзірленген және ғылыми жұмыстар бойынша авторлық құқық объектілеріне құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы қуәлік алған, оларға: «Кешенді амбулаторлық-емханалық көмектің моделі», «Кешенді медициналық көмектің үлгісі (мысалы, Алматы қаласындағы Денсаулық сақтау), «Университет ауруханасы үлгісі» тақырыбы бойынша тәжірибелік денсаулық сақтауға ғылыми зерттеулер нәтижелерін іске асыруға алынған актілерге: «Кешенді денсаулық сақтау үлгісі», «Жүрек ауруы бар науқастарды кешенді басқару картасы», «Жан-жақты амбулаторлық-емханалық көмек үлгісі» енгізілген.

ABSTRACT

of dissertation for the degree of Doctor of Philosophy (PhD)
on specialty 6D110200 - Public Health

Kuziyeva Gulmira Dilmuratovna

«Scientific substantiation of a model comprehensive outpatient medical care»

Relevance. Models of organization of outpatient care are diverse and aimed at solving a single task - improving the quality of public health by achieving the necessary access to preventive, diagnostic and treatment services provided in the primary health care. The pace of medical awareness, the increasing demands of the population for accessibility and quality of outpatient services are increasing faster than infrastructure, medical, and technological changes in the organizations of primary health care. The transition to international standards for the design, construction and equipping of outpatient clinics is in conflict with the current regulatory framework for labor, wages, and the increasing actual burden on medical personnel. As a result, the continuity and feedback in the system of out-patient polyclinic care is disrupted; at the stages of its interaction with hospital and specialized health organizations; the dissatisfaction of the population with the quality of medical services is growing. New trends in the medical consciousness of the population predetermine its new requirements for accessibility, a list and quality of outpatient polyclinic services.

The aim of the study is to develop and test a model of comprehensive outpatient care that ensures the strengthening and preservation of public health.

Objectives of the study:

1. To study and summarize the international and domestic experience of modeling comprehensive out-patient and polyclinic care for the population.
2. To assess the current model of outpatient care organization from the point of view of integration and continuity of rendering medical care to the population.
3. Identify the needs of the population in the basic services of outpatient care and assess the satisfaction with the quality of care provided.
4. To carry out organizational and functional modeling of comprehensive outpatient care for the population with the definition of principles, development of technology and evaluation criteria in the formation of comprehensive outpatient care.
5. To evaluate the effectiveness of approbation of the developed model of comprehensive outpatient care in the city.

Objects of the study: population attached to ambulatory polyclinic organizations of Almaty city and Almaty region; city polyclinics of Almaty city №7 and №17; polyclinics of Zhambyl and Sarkand districts of Almaty region; ambulatory polyclinic organizations of Bostandyk district of Almaty city and hospitals providing cardiological assistance to the attached population of Bostandyk district of Almaty.

The subject of the study: the methodology of organization of outpatient care to the population.

Research methods: information-analytical method, sociological method, statistical methods, method of organizational-functional modeling, method of expert assessments.

Scientific novelty: the basic needs of the population for receiving outpatient care are defined: the leveling of stress and obtaining the full necessary medical information when contacting an outpatient organization, a benevolent and favorable environment and convenience in obtaining medical care, reducing the time spent on receiving medical care, obtaining a full range of effective medical care of high quality in the shortest possible time; for the first time in the public health sector, a model of comprehensive outpatient care for the population has been scientifically substantiated and developed, taking into account the population's need for medical services, aimed at improving the quality of medical care for the population and incorporating the principles of patient-centeredness, integration, continuity of healthcare organizations and directionality to the end result; a monitoring system was proposed in the conditions of using comprehensive ambulatory polyclinic care and an evaluation of the effectiveness of the testing of the developed model of comprehensive outpatient care for the population was made.

Theoretical and practical significance. Public health theory of the Republic of Kazakhstan is enriched with new knowledge about the new system-forming factors affecting the quality of outpatient care (accessibility, relevance, responsiveness, medical literacy, involvement, adequacy), internal and external integration of outpatient and hospital organizations, comprehensive ambulatory polyclinic care, methodological approaches to indicative evaluation of implementation results comprehensive outpatient care. At the same time, the following innovative technologies have been proposed for practical healthcare in the Republic of Kazakhstan: the method of planning and implementing organizational and technological measures that ensure the transition from the existing model of activity to the work in the context of comprehensive outpatient care to the population, the instrument for providing integrated medical assistance to form the model implementation infrastructure comprehensive outpatient care; a set of indicators for monitoring the changes occurring in the conditions of using the model of comprehensive outpatient care for the population.

Provisions to be protected:

1. In the context of increasing demand for quality medical care, the current model of outpatient care needs a structural and functional reorganization based on the use of international standards and the adequacy of the population's need for medical care.
2. The model of comprehensive out-patient-polyclinic care is based on the population's need to receive quality medical care and allows implementing the basic principles of the state program aimed at strengthening preventive activities of medical organizations and, ultimately, will affect the strengthening and preservation of public health.

3. Monitoring of changes taking place in the conditions of using comprehensive outpatient care allows one to assess the decrease in the level of emergency hospitalization of patients, increase their early turnover, improve the processes of internal and external integration of the outpatient organization, ensure the joint responsibility of the population for their health; the evaluation of the medical efficiency of the model of comprehensive outpatient care should be carried out by the degree of involvement of staff and patients in the process of transformation, by the results of internal and external integration, by the degree of achieving positive changes in the quality of health of the adherent population.

Publications. 19 research papers were published on the topic of the dissertation, including 1 article in the international scientific publication included in the Scopus database, 6 articles in the editions recommended by the Committee for Control in Education and Science of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, 8 publications in collections of international conferences, 1 monograph.

Implementation of the research results: certificates of state registration of rights to copyright objects for scientific works "Model of comprehensive out-patient-polyclinic care", "Model of comprehensive medical care (on the example of public health services in Almaty city)", "University clinic model"; Acts of implementation of the results of research work in practical public health services on the themes: "Model of comprehensive outpatient care", "Model of comprehensive medical care", "Card of integrated management of a cardiac patient".